

z enim l in ,Kaba` z enim a. Profesor Grabus je še predlagal, naj govorimo in pišemo o mekanskem in ne meškem (76) obdobju Mohamedovega življenja. Knjiga *Islam in ljubezen* uporablja drugo obliko. Za Božje razodetje medtem Al-Daghistani pogosto uporablja kar hrvaško besedo ,objava'. Včasih je zapisana z veliko začetnico (38), včasih z malo (41). Ker na nekaterih mestih najdemo tudi besedo ,razodetje', ni jasno, kaj želi avtor povedati, ko uporablja besedo ,objava' oz. kakšen pomen ima pri tej besedi velika začetnica – morda gre zgolj za nedoslednost v izrazoslovju. Vemo, da želi Islamska skupnost v slovenščino v okviru islamske terminologije vpeljati nove besede. Tako smo v ljubljanskem islamskem centru pred leti na primer slišali, da muslimani v slovenščini ne bodo uporabljali besede ,angel', temveč ,melek'. Opažamo podobno tendenco, kot smo ji bili

priča v bosanščini, v besednjak katere so muslimani vnesli veliko turcizmov in arabizmov. Toda glede tega v knjigi *Islam in ljubezen* skladnosti z usmeritvami Islamske skupnosti ravno ni.

Knjiga je zanimivo čtivo, s katerim se bralec lahko nekoliko poglobi v osebnost in razmišljanje Samija Al-Daghistani. Njegovo razmišljanje kaže tudi na to, kolikšnega pomena je srečevanje islamskih avtorjev z zahodnimi misleci – in kako se lahko znotraj islamske literature prepletajo vplivi različnih kultur. Tovrstno srečevanje trenutno poteka le v mislih posameznikov. Po vsej verjetnosti bo miselna izhodišča Samija Al-Daghistani prevzela tudi islamska skupnost v Sloveniji. Za to pa je najprej potrebno poenotenje islamskega izrazoslovja v slovenskem jeziku.

Mari Jože Osredkar

Ivan Platovnjak. *Preobrazba bolečine – Skupaj na poti žalovanja*. Ljubljana: Založba Dravljje, 2024. 160 str. ISBN 978-961-6748-68-1.

Avtor knjige dr. Ivan Platovnjak, jezuit in profesor duhovnosti na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani, je napisal knjigo z naslovom *Preobrazba bolečine – Skupaj na poti žalovanja*. Gledano z duhovnega, pastoralnega, psihološkega in sociološkega vidika gre za pomembno delo, ki se osredotoča na zelo občutljivo področje našega življenja.

Knjiga vsebuje tri močne prvine. Prva je osebna, zato bralca tudi najbolj nagovarja. Avtor izhaja iz osebne izkušnje žalovanja (ob smrti brata) in osebnega

pričevanja. Druga vključuje avtorjevo pastoralno-duhovno delo na področju spremljanja žalujočih, znotraj katerega je prisluhnil mnogim življenjskim zgodbam – pa ne le poslušal, temveč tudi slišal. Empatično spremljanje pomeni, da zgodbe žalujočih na neki način postajajo tudi del avtorjevega življenja. Tretja – prav tako pomembna – prvina knjige pa je njena strokovnost. Avtor se je namreč ob pastoralno-duhovnem delu na področju žalovanja tudi sam strokovno izobraževal in raziskoval. Tako je rasel na osebni in strokovni ravni.

Vsebina je razdeljena na tri dele. Prvi govori o bolečini žalujočih. Vedno izhaja iz človeka, iz žalujočega, kar pomeni, da se vsak, ki to knjigo vzame v roke,

čuti nagovorjenega. Že v prvem poglavju se dotakne temeljnih tem: kaj doživljamo, ko nam umre kdo izmed bližnjih; večni zakaj po smrti bližnje osebe; o mrtvih samo dobro. Človek se ob prebiranju teh vrstic počuti razumljenega, sprejetega, slišane. Lahko bi celo rekli, da pride do „prebliska“: če žalujem, je to povsem prav – gre za sestavni del življenja, poslavljanja, slovesa, žalovanja. To poglavje tako pomaga žalujočim kot tudi vsem, ki želijo žalujočega razumeti. Morda nam preprosto prebiranje teh vrstic pomaga prebiti zid, premagati osebni tabu pred smrtjo, pred žalujočim človekom.

Drugi del ima naslov „Pomoč žalujočim“. Ob prebiranju teh vrstic začutimo bogastvo avtorjeve izkušnje. Gre za poglavje, v katerem daje smernice, kako žalujočim najbolje pomagati. Da gre za delo, ki se tesno povezuje s pastoralo naših župnij in našega pastoralnega dela, začutimo v vrsticah, v katerih avtor govori o podpori župnijske skupnosti, skupinah za žalujoče ter njim namenjenih programih. Z vidika pastoralnega dela se delo z žalujočimi največkrat konča v župnijski pisarni s sprejemom „naročila“ za pogreb. Po eni strani je to lahko velika pastoralna priložnost, da se s človekom srečamo, da mu damo priložnost, da spregovori – hkrati pa tudi občutek, da ga poslušamo, da ga slišimo. Iz prakse vemo, da pogosto ni tako, da to ni vedno mogoče. Drugih „pastoralnih okolij“, kjer bi se srečevali z žalujočimi, pa skoraj nimamo. Zato je toliko bolj pomembna pobuda za ustanovitev skupin za žalujoče – če že ne v vsaki župniji, pa vsaj v dekaniji ali v nekem smiselnem pastoralnem okrožju.

Tretji del z naslovom „Luč vere“ v boležini je predvsem praktične narave. Ob

prebiranju knjige začutimo, da je na poti žalovanja med človekom, ki veruje, in tistim, ki ne veruje, velika razlika. Žalujoči je v nekem procesu, na neki način je v svojem svetu, kjer se mu postavlja različna vprašanja. Prav zaradi tretjega poglavja lahko knjigo imenujemo tudi pripomoček, molitvenik za žalujoče, pa tudi za vse, ki tistim v procesu žalovanja stojijo ob strani. To poglavje vključuje skrbno izbrane svetopisemske besede, ki v času žalosti, žalovanja prav posebej nagovarjajo, opogumljajo, hranijo in krepčajo. Praktična in uporabna je tudi pripravljena molitev, ki jo lahko moli duhovnik, diakon ali laik. Ko se človek znajde skupaj z žalujočimi, je najlažje vzeti v roke pripravljeno molitev – in skupaj moliti. Avtor spretno poveže žalovanje in krščanske praznike. Žalujoči lahko tako na novo odkrije njihov pomen in sporočilnost. V obdobju žalovanja človek namreč razmišlja, doživlja drugače – pa tudi veruje drugače. Gre za posebej milosten čas.

Knjigo sklepajo mnenja nekaterih bralcev. Eden izmed njih poudarja, da je knjiga koristna za vse, ki spremljajo ljudi na poti žalovanja: prijatelje žalujočih, svetovalce Karitas, sodelavce hospica, zdravnike, psihiatre, terapevte.

Ob vsebini tega dela ne more nihče reči: »Mene to ne zanima, me ne zadeva!« Smrt je namreč del našega življenja. S tem ko smo se rodili, smo že na poti proti smrti. Vsak izmed nas ima bližnjo ali daljno izkušnjo smrti, s tem pa tudi žalovanja. Prav zato je ta knjiga namenjena vsem: tistim, ki žalujejo; tistim, ki želijo k žalujočim sočutno pristopiti (biti blizu, biti v oporo, biti spremljevalec, biti empatičen), in vsem, ki bi o žalovanju želeli kakšno spoznanje več.

Knjiga je odličen pastoralni priročnik za duhovnike, diakone in druge pastoralne delavce. To ni knjiga, ki jo vzameš v roke in prebereš – to je priročnik, lahko bi rekli celo molitvenik, ki ga lahko vedno znova jemljemo v roke in uporabljamo. Knjiga bi lahko bila tudi ‚dar župnije‘ ob prijavi pogreba. Upokojeni mariborski nadškof msgr. dr. Marjan Turnšek je zapisal, da lahko knjiga posamezniku pomaga globlje dojeti lastno žalovanje ali žalovanje drugih, ovredno-

ti marsikatero splošno mnenje o odnosu do rajnih, daje pa tudi konkretna izhodišča za osebno in skupinsko pomoč pri žalovanju. V pastoralnem smislu je pomenljiva spodbuda za ustanavljanje skupin žalujočih po župnijah, ki naj bi postale del redne pastorale. Tako lahko upamo, da bo knjiga na področju pastorale žalujočih prinesla tudi kakšen konkreten premik.

Andrej Šegula

Tom Wright and Michael F. Bird. *Jesus and the Powers: Christian Political Witness in an Age of Totalitarian Terror and Dysfunctional Democracies*. London: SPCK, 2024. 185 pp. ISBN 978-0310162247.

“We have recognised that the world we live in now is at a moment of social and economic turmoil, with new imperial powers rising and democratic nations tearing themselves apart. In such a combustible world, we need to think about political theology, both theory and practice, more acutely than since the Second World War.” (Wright and Bird 2024, 175) This is what N. T. Wright and M. F. Bird say in the conclusions of their recent book, *Jesus and the Powers*, whose relevance is particularly justified in an international war context (Ukraine, Gaza) that invites the academic world and the public authorities to re-think the foundations on which our political regimes are based. Certainly, “the 2020s appear to be the most precarious and perilous time in human history since the 1930s /.../ now, we have the ad-

ditional nightmarish prospect of nuclear war” (5). In this vein, the diagnosis of the problem is aggravated, as the authors say, by the rise of new empires and the weakening of Western democratic nations. The empires in question are, first and foremost, Russia and China. Of the former, it is noted that “despite hopes that Russia might become westernised, it seems that Russia remains what it has been ever since the seventeenth century: a military dictatorship” (3–4). Of the latter, it is stated that “China’s economic rise did not lead to its democratic liberalisation; rather, the country turned into a wealthy and predatory superpower that runs a technological surveillance state” (3). For its part, the internal breakdown of Western democracies is giving rise to a new danger within these democracies: “our danger is the slow and steady accession of a soft-authoritarianism under the guise of being ‘progressive’ /.../ a state seeks to regulate as much of the individual’s beliefs, convictions, conscience and religion as possible /.../ constant surveillance and deliberate over-